„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½, дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 195. У Новом Саду у недељу 16. (28.) децембра 1884. ГОДИНА XIX.

„РЕХАБИЛИТОВАЊЕ.“

Међу свима бечким листовима највише се занима са српским стварима наша стара прија „Преса“. На челу своме носи она мото, које гласи: Равно право за све! Ово је мото као обично најситнијим словима штампано, но овде по свој прилици само за то, да што мање упадне у очи самој „Преси“ и њеним дописницима и да га што лакше превиде и забораве, кад почну о српским стварима писати.

Ко мисли да смо овим речима неоправдану сумњу на нашу стару при у бацили, тај нека не пожали труда, па нека завири у број „Пресе“ од прошлог четвртка. У том броју донела је она чланак под насловом „Срби у Угарској“. Шта је с тим чланком постићи хтела, о томе би се много шта нагађати могло, али да је писац чланка и овом приликом заборавио на дужност и обвезу, коју му „Пресин“ мото налаже, то је извесно.

Писац у кратким али оштрим потезима црта политичку борбу угарских Срба за прошлих двадесет година, па за тим жмиркајући погледа на новији обрт ове борбе. До последње алинеје свака је реч у том чланку једна крупна денунцијација. Ко прошлост наше политичне борбе познаје а научен је да све на своје рођене очи посматра, тај ће се на брзо уверити, да писцу Пресинога чланка при пртању ове борбе нису стојали пред очима време и догађаји, странка која је ту борбу водила и њезин рад и дела, него реферати разноврсних шпицлова и денунцијаната, који су како кад, кад по наруџбини а кад опет из сопствених побуда час на меродавним местима а час опет у будимпештанској и бечкој штампи денунцирали и оцрњивали угарске Србе и сваки покрет њихов не само на политичном него и свима другим пољима јавног живота. Само та и такова тенденцијозност могла је Пресиног писца навести да историју те борбе у толикој мери фалзификује, као што он то чини, па да после поласка Србима са рехабилитовањем на највишем месту. Јер одиста писац озбиљно говори о том „рехабилитовању српског народа“, а није му ни одвећ тешко било на ту тему доћи, кад се пре тога у свима могућим фразама и варијацијама потрудио да убеди своје читаоце, да угарски Срби за прошлих двадесет година нису ни о чем другом сањали, ни на чем другом радили, до ли на том, како би на штету аустро-угарске монархије основали и подигли велику српску државу. Ко ову незграпну лаж узме за излазну тачку својој аргументацији, тај ће да богме врло лако доспети и до те конклузије, да српски народ има потребу потражити себи рехабилитацију на највишем месту. Но ми смо слободни запитати Пресиног писца, шта га овлашћује да тако незграпно лаже, чиме је у стању доказати, да је српски народ за прошлих двадесет година о томе сневао, на том радио? Денунцирати уме свака кукавица, људи прво изнесу доказе за ствар па тек онда изводе даље последице.

Угарски Срби никад нису били противници интегритета ни своје домовине Угарске ни аустро-угарске монархије. Они нису никад замишљали себи велику српску државу, која би се тек повредом тог интегритета основати могла. Источна политика угарских Срба, ишла је свагда за тим, да се не само Срби, него сви хришћански народи на Балканском полуострву еманципују од ига турског, да постану своји и самостални не на уштрб, него у корист и Аустро-Угарске и за то је и наваљивала да Аустро-Угарска ту тежњу хришћанских народа потпомаже. Што су у оно доба женијални и провиденцијални државници аустро-угарски били другога мњења, што су они на силу бога турско господство подржавали а тежње хришћанских народа сузбијали, па са својим виспреним плановима насели, сме ли то данас бечка „Преса“ угарским Србима у грех уписивати? Коме су догађаји дали за право, да ли „Kirchthurm-политици“ угарских Срба или плановима њених провиденцијалних мужева? Је ли ускрсла на Балкану кнежевина Бугарска, краљевина Србија, повећана Грчка и Црна Гора? И неће ли данас баш бечка „Преса“ признати, да је одношај Аустро-Угарске према балканским државама услед тих промена куд и камо бољи, него што беше пре? А није ли у томе доказ, да би тај одношај још бољи и сигурнији био, кад би еманциповање и уједињење тих народа са свим постигло? А чија ли је та политика, која у тим променама види честимично остварење својих тежња, да ли је то политика Пресиних државника, који хтедоше одржати турско господарство, или оних угарских Срба који су, ма само и морално, еманципацију истока потпомагали? А кад је тако сме ли се онда њима пребацивати, да им је политика штетна била по Аустро-Угарску. није ли онда ред баш на Пресиним државницима, који Турску по што по то одржати хтедоше, да кажу данас mea culpa, и не би ли њима рехабилитација и на највишем месту и у очима српског народа много нужнија била, него угарским Србима?

Но није само спољна политика угарских Срба, над којом се у „Преси“ изриче осуда, не пролази боље ни њихова унутрашња политика. Не допада се тој господи што су Срби у опозицији и према влади и бирократији и хијерархији. Сирота „Преса“, тако се јако затоцељала у осуђивању угарских Срба, да није ни приметила, шта јој у том истом броју на трећој страни из те исте Будим-Пеште пишу, из које је и овај чланак о угарским Србима примила. У том другом допису, говорећи о мађарском „Schulverein-у“ оптужује Пресин писац и то с пуним правом Мађаре, да су сад већ систематски ударили у помађаривање. Отворено приповеда да је држава као такова исцрпила већ сва средства за помађаривање, која јој на расположењу стоје, те се сад уортачила са мађарским „друштвом“, не би ли тако лакше успела. „Па хоће ли успети? Као што је познато, био је Деак у погледу средстава, помоћу којих би се становници земље без разлике народности добрим грађанима учинити могли, одлучно других назора.“ Тако пише „Преса“ у том истом броју свом о Мађарима, у коме узима себи слободу да осуди опозицију српског живља против истог тог помађаривања, које она назива систематичким и против којега се и сама позива на Деака. Да против таке „логике“ није вредно мастила трошити, то ће нам ваљда и славно уредништво „Пресе“ признати.

Ал да писац Пресин жмирка, као што смо већ приметили, и на најновији обрт српских ствари. Но што се тога тиче тај је најмање удешен тако, да би се њиме могле оправдати двадесетогодишње денунцијације тавних поштењака шовинизма с ове стране Литаве. Угарски Срби нису данас своју опозицију умерили за то, што би пређашња њихова опозиција неоправдана била, него што су се уверили, да им према приликама, које су од неко доба с ове и с оне стране Литаве наступиле, и које се у духу измирења слоге и поштовања међусобних права све то већма развијају, док се најзад у истиниту равноправност свију народности не разцветају — да им према тим новим приликама жестина пређашње опозиције није више нужна. Ако то Пресин писац не разуме или неће да разуме, онда је то његова а можда још више ствар његове савести. И због тога би много паметније учинио, да је ћутао, јер нигде нису боље уверени него на највишем месту, да угарским Србима никаквог рехабилитовања не треба, већ ни за то, што немају шта да рехабилитују, а ако је тим чланком мислио бити на услузи нашој хијерархији, онда ће га за цело она сама замолити, да се у будуће окане разбијати себи њену главу.

✝ СИГИСМУНД ХУБЕР.

Сигисмунд Хубер дворски саветник у миру и бивши кр. повереник на српском народно-црквеном сабору 1874. и 1875. умро је 10. децембра п. р. у Кремсу.

У кратко ћемо навести оне податке о његовом јавном раду, што су нам познате, а цео животопис му саопштићемо временом, јер покојни Хубер био је пријатељ српском народу, који је заслужио да му очувамо спомен светлога имена његовог у повесници нашег аутономног живота.

После догађаја 1849. Хубер је постао саветником тамишко-банатског намесништва и као такав стекао је великих заслуга око уређења тамишких урбаријалних ствари. Оданде буде премештен к будимском намесништву, где је био десна рука тадашњем председнику намесништва а садашњем судекс курији барону Шењеју, који га је јако уважавао са његовог темељног знања и изврсног рада на пољу администрације. С тога му је баром Шењеји г. 1867. кад је Хубер постављен у стање мира, испословао телеграфским путем код Њ. Величанства титулу дворског саветника.

За нас Србе најзначајнији је рад Хубера на српском сабору г. 1874. Можемо слободно рећи, да није било Хубера, не би било ни данашњег саборског устројства.

У оно време била је велика сметња организовању српског народно-црквеног сабора тако звани синодски сепаратни вотум, који је био у захтевима својим много умеренији од данашњег синодскога операта, па је ипак изазвао у народу толико огорчење, да се чинило скоро немогуће изравнање народа са епископатом. Но Хубер је као посредник у овоме спору између народа и јерархије показао толико такта и енергије, да је знао најпосле сложити епископат са народним представницима и данашње саборско устројство плод је тога споразума. Хубер је пријатељевао српској народној странци и својски јој је помагао у њеним законитим тежњама а немилице је о-

---

ЛИСТАК.

СРПКИЊА ДЕВОЈКА.

ЈАВНО ПРЕДАВАЊЕ А. ХАЏИЋА

1. (13.) дец. о. г. у „Српској Читаоници“ у Н. Саду.

Наш Змај-песник тражи од Српкиње девојке да присвоји себи ове врлине:

„Нек ти буде душа бела,
И образ ће бити с њоме,
Румен стидак нек процвета
На образу твоме!
Па ће синут' твоја срећа
У најлепшем зраку,
Па ћеш бити верна љуба
Најбољем јунаку.
Ти у вери буди камен,
Бићеш сретна с њоме;
Роду буди живи пламен,
Стуб језику своме.
Буди смерна, буди тиха,
Па ћеш бити добра мати,
Род ће с тобом процветати!“

А опомиње Српкиње девојке, да се чувају као од отрова оног зла духа, који им одмах у колевци даје овај савет:

„Спавај само, Српкињице,
Ја ћу теби чувар бити,
Стране ћу те обичаје
И језике научити.
Не ћеш бити глупа, проста,
Не ћеш брапит' само своје,
Провешћу те свуд по свету —
Све ћеш грлит', све је твоје.

Спавај, цуро, па се жури,
Да свакоме будеш мила,
Ја ћу теби с мајком спремит'
Руменила и белила.
Да знаш, мала ђаволице,
Шта те чека само,
Кад заједно на балови,
Валцер заиграмо!

Шура бура, цуро мила,
Ти ћеш бити шиндивила,
Држаћу те на свом крилу,
Оденути сву у свилу.
Никад не ћеш бити мати,
На што да се човек пати!
Показаћеш своме роду —
Ноблесу и моду.“

У то неколико стихова наведене су, ено, најпре готово све лепе врлине, и за тим, ето, мал' не све грдне махне душе девојачке.

А како мисли о том наш свет?

Ево како!

Свет наш тражи од Српкиње девојке, да је добра, мудра, смерна, стидљива, послушна, разборита, побожна, да је у ње вера тврђа од камена, да је умиљата, вредна и штедљива, да је чисте душе, благе и веселе нарави, милокрвна, да воли чистоту и ред, да је с мало задовољна и да врши у свему своју дужност, а замера девојци, која је језична, љута, зла и срдита, лења и таштa, распикућа, разметљива и наметљива, па још к томе, ваљне памети, кад се бели и румени, лицка и кинђури.

Ево навешћемо за потврду свему том примера из наших народних песама, а потражићемо потврде за то и у других умних писаца.

Народна песма тражи од девојке, да је добра, и то јој пише у врлину:

„Лепо ти је погледати,
Како свати китом седе,
Међу њима млада нева,
Она ј' стидна и мис'она.
Веле њојзи два девера:
Буди, неве, собом добра,
Биће теби свака добра.“

Лепоту узраста и лица цени народ наш кад томе доликују и одговарају врлине умне и душевне.

Међу тим врлинама прва је и прва мудрост:

„О чем момци диване,
О твојој (девојачкој) лепој лепоти,
О твојој мудрој мудрости.“

„Сиротује сирота девојка:
Када руча, она не вечера;
Кад састави ручак и вечеру,
Онда јој је рува не достало.
Сирота је, ал' је мудра била:
Испроси је Краљевићу Марко“ . . .

Мудрошћу се зида кућа и разумом утврђује.

Мудар је човек јак, и разуман је човек силан снагом.

Мудрост сјаје као сунце:

„Је ли каква та девојка?
Из чела јој сунце сјаше.“

Стидљивост је цвет женских врлина, најсјајнији накит девојачки.

Девојке коло играју. Међу њима Милица девојка. Од других у ње трепавица не могу јој момци сагледати очију. Небо се наоблачи. По облацима севају муње. Све девојке к небу погледају. Милица не гледа. Другарице је коре, да је луда, ил' сувише мудра, кад гледа преда се у траву. А Милица њима одговора:

„Нит' сам луда, нит' одвише мудра,
Нисам вила, да збијам облаке,
Већ девојка, да гледам преда се.“

Право достојанство женско оснива се на поносу, који је излив племенита и непокварена срца, које свагда жели и чини оно, што је добро и право, лепо и истинито.

Српкиња девојка треба да се огради тим правим достојанством и поносом женским, па ће бити чуварица правога стида и лепих обичаја.

Која девојка не обара очију, не порумени девојачким стидом, кад је момци гледају, него смело пристаје и у најкрупнију шалу: та унапред губи онај свети чар, што је управо и чини женом.

Девојка без стида може само страсти распалити, и то само за часак, али стећи љубави и поштовања никада.

Нема праве љубави без стида девојачког, нема права живота без стидљивости, нема среће без стидљивости!

Девојка свом душом својом треба већ из малена да се привикава стиду.

Девојка треба да је чуварица светог огња у храму стидљивости.

Ако допусти, да се тај храм ма и најмање оскврни: излаже божанство тога храма сваковрсном нападају и увреди.

Умереност у свачем ћерка је стидљивости и мудрости — богати извор здрављу и уживању.

Мудрост и стидљивост налазе свој понос у чистоти душе.

Народ наш дивно казује у песми тај понос овим речима:

„Ој девојко, душо моја,
Чим миришу недра твоја:
Или дуњом, ил' неранџом?
Или смиљем, ил' босиљем?“
„Ој, Бога ми, млад јуначе,
Моја недра не миришу,

сећивао и побијао противаутономне тенденције у том домољубивом уверењу, да ће најбоље послужити узвишеној цељи, измирењу Срба са угарском државом, што је имао ваздa пред очима, само тим начином, **ако се српскоме народу обезбеди подпуно уживање аутономних права на пољу цркве, школе и просвете.**

С тога је при свршетку сабора 1874 свечано обећао народним посланицима, да ће саборско устројство онако како га је сабор установио, одма потврђено бити, чим оде у Пешту. Но у том се преварио. Кад је дошао у Пешту већ је нашао подривено земљиште, те његово одлучно заузимање није имало очекиваног успеха. Са великим огорчењем, што му се не даде да искупи своју задану реч а и са патриотским болом, што је искусио, да у меродавним круговима у Пешти није се достојно схватила његова велика државничка мисија у српском народу, отишао је у свој станак у Беч у тој очајној мисли, да је које неоправдани шовинизам, које тајно ровење осујетило и његове домољубиве труде.

Том приликом одликован је са крстићом св. Стевана, али ни ова краљева милост није ублажила тугу му, што у крилу угарске владе није нашао очекиваног одзива доброј вољи и поштеним намерама српскога народа.

После подужег времена одважи се министар Трефорт да саборско устројство утврђено у Карловцима, — подвргне новој расправи у Будимпешти. Позове Хубера ради тога у Пешту а Хубер путујући у највећој зими разхлади се и разболи, те у мало што главом платио није наше саборско устројство. Дуго је лежао болан у гостионици Хунгарији, и тек кад се предигао, одпочело се саветовање о неброју примедаба угарске владе на саборско устројство, у ком се Хубер још једанпут енергично заузимао, **да се устројство одобри онако, како га је установио сабор.**

14. маја год. 1875. потврди се саборско устројство а одбаци се уредба о избору митрополита-патријарха. Да ли је то задовољило Хубера, то ћемо видити као и много шта друго из Хуберових мемоара, што их је писао у последњим годинама свога живота. Хубер је до последњег часа свога са живим саучешћем пратио догађаје у нашем народу и у нашој цркви и из тих списа његових сазнаћемо, колико га је смутио неочекивани, кобни замршај на црквеном, а колико обрадовао најновији обрт на политичком пољу, онај што му је одузео, а овај што му је и опет повратио наду, да ће се остварити узвишена мисао његова о братимству између два најплеменитија народа ове државе. Истина, отац данашњега саборског устројства, није доживио ту радост, да види жељену слогу и заједницу, али није ни легао у гроб са тугом, е је највећи антагониста му, отац данашњег растројства, већ раскопао бедеме наше народно-црквене аутономије. Усред борбе заклопио је очи своје и у вечни живот узлетним му је душа са молитвом, да Бог укрепи српски народ у обрани своје највеће светиње.

Оволико за сада о врлом покојнику, који је заслужио да кане српска суза над гробом му са последњом жељом: лака ти црна земља а вечан ти спомен.

Др. Владислав Ригер и „Народни Листи."

Из онога што до данас написасмо и саопштисмо о беседи, коју је припознати вођ народа ческог, др. Владислав Ригер пре не давног времена држао у „Ческом Клубу" у Прагу — познато је читаоцима нашим, какав је утицај беседа та имала на оне кругове, који дру Ригеру не могу да опросте, што неће да следује јединоспасавајућим рецептима и „начелима" њихове „политике". Кругове те највећма је жегло, што се др. Ригер у својој беседи одрекао сумњиве славе, да с њима у друштву политику — капом тера. И јер је др. Владислав Ригер а с њиме и народ чески у политици ударио правцем, који се не допада онима „политичарима" и „журналистама", који су свикли, да у политици „звоне у сва звона" и који, следећи ово „начело", у њима приступачним „органима" ударају у „велики бубањ" — природно је да се истима правац политике вође народа ческог већ и због тога није могао допасти, што се Ригер у својој беседи одлучно изразио против тог ударања у журналистички бубањ. Разумљиво је дакле зашто се поменути „политичари" и разне „журналисте" — који и у здруженом табору наших социјалиста и експасивиста „главну" реч воде — дигоше против Ригера. Та куд и камо је лакше — „критиковати", него радити и стварати, а допусти ли се да начела којима се др. Ригер и с њиме и народ чески руководе и у других народа у све слојеве продру и корена захвате, шта би било од оних „политичаре" и „журналиста", који умеју само у велики бубањ ударати, те би у овом случају остали, рецимо, без — занимања?

У таким околностима су дотични против Ригера — морали устати.

Поменути „политичари" приуготовише своја звона, а сродне им „журналисте" притегнуше колане на својим великим бубњевима и — отпоче хајка против Ригера.

Шта је у том погледу чињено, познато је читаоцима нашима из прошлих бројева овога листа, те није потребе да већ саопштене ствари — подгревамо.

Намера извесних „политичара" и „журналиста", да познати чланак младоческих „Нар. Листи", у којем ови у први мах усташе против Ригера, експлоатишу у корист својих „начела," — свршила се јадно, јер се, као што је познато, „Чески Клуб" у Бечу, у којем седе **сви** чески посланици, изјавио солидарним са др-ом Ригером, као припознатим вођом народа ческог.

Ко је очекивао, да ће ово „наседаније" наше експасивистичке и социјалистичке „политичаре" и „журналисте" поучити, да у будуће бар колико толико — опрезнији буду, тај се љуто преварио. Њима је требало јачег, „радикалнијег" лека а да к себи дођу, и тај лек пружен им је ово дана, и то у појачој дози а из прве руке. управ из — редакције „Народних Листи."

Да поменемо у кратко, како се то збило.

У једном од прошлих бројева поменули смо, како је тријумвират Тума — Јулије Грегер — Холечек у Прагу у локалу такозваног „младоческог клуба" устао против дра Ригера. Саопштив ову вест, поменусмо да су Јулије Грегр и Тума уредници а Холечек сарадник „Народних Листи". Ово је свакоме било довољно а да увиди, зашто поменута господа усташе против Ригера. Ваљало је „репарирати" ауторитет редакције у очима претплатника „Нар. Листи", који је услед колизије са „Ческим Клубом" у Бечу мало појаче окрњен био, те се могло бојати, да би се последице поменуте колизије могле осетити у благајни администрације тога листа. Да се то предупреди удари поменути тријумвират у велика звона и постиже бар толико, да му и опет неке журналисте нехотице на лепак наиђоше, док опет други „беседе" поменутог тројства хтедоше на своје цели експлоатисати, млидијаху с њима „начела" своје „политике" оправдати и уједно поново „доказати", да др. Владислав Ригер није вођ народа ческог, да за њиме не стоји народ чески, да тај народ стоји уз тријумвират Тума — Јулије Грегр — Холечек, да су ова господа и њихови „Народни Листи" — „представници" ческог народа и т. д. и т. д.

Пре но што одговоримо на ово, да видимо шта је поменути тријумвират у својим „беседама" објавио.

Немамо ни простора а ни времена да дотичне „беседе" у свој опширности њиховој донесемо, што с обзиром на изјаву „Нар. Листи" о тим „говорима" — коју ћемо изјаву мало ниже саопштити — данас није више ни потребно, но ипак ћемо поменути језгру тих „беседа", која се састојала у томе, да Чеси не треба Мађаре ни за шта да моле, нити с њима на дуго да преговарају, а не треба то с тога да чине, што — као што рече Јулије Грегр — имају у руци „два адута", којима Мађаре треба присилити, да учине задоста потраживањима Чеха. Ти „адути" по Јулију Грегру јесу: обнова закона о поравнању међу Аустријом и Угарском и идеја народности.

Лепу улогу наменио је мађарским народностима уредник „Нар. Листи"! Да будемо „адути" у његовој руци: Дакле „адути", којима он Мађаре кани присилити, да задовоље жељама поменутог тријумвирата; „адути", који треба да буду машине, помоћу којих ће Јулије Грегр за Чехе кестење из ватре да вади. Дивна улога одиста, на којој се већ унапред захваљујемо поменутом тријумвирату, јер нисмо вољни постати — машицама.

Је л у томе она хваљена солидарност аустро-угарских Славена?

Јулије Грегр не рече нам, шта би учинио са „адутима", ако би му заиста за руком пошло, да помоћу тих „адута" присили Мађаре, да Чехе задовоље. Шта би било, ако би Мађари изјавили да су спремни испунити жеље Чеха, ако им ови уступе своје „адуте"? Јулије Грегр нам не рече, да би он у том случају одбио понуде Мађара, док ови не задовоље „адуте", и с тога тешко да се варамо, ако речемо, да би Јулије Грегр примио или би друге пустио да приме од Мађара све и сва, а „адути" би остали и даље „адути", док опет прилике не би заискале, да се против Мађара поново почне — „адутирати". А није искључена ни та могућност, шта више вероватно је да би Јулије Грегр „адуте" гледао тиме да умири, што би њих ради бубнуо који пут у — велики бубањ журналистички.

Тако би се могло догодити, кад би поменути тријумвират располагао каквом стварном снагом, те био у стању какве стварне успехе постићи према — Мађарима.

А овако?

Пустимо нек бројке говоре.

У сабору ческом седе у све 160 посланика Чеха, од којих свега њих 13 припадају младоческој странци. Делегација ческа у бечком рајхсрату броји 56 чланова, од којих су шесторица Младочеси. Па и до овога доспеше Младочеси ли добром вољом староческе странке, на челу које стоји др. Владислав Ригер. Колико Јулије Грегр има ослонца у народу, показали су и задњи избори општински у Прагу, где је од тридесет његових кандидата цигло један једини изабран, у Прагу, где живи и дела тријумвират Тума — Јулије Грегр — Холечек, где излазе „Народни Листи", где је концентрисана сва сила овога тријумвирата!

Ето верне слике убојне силе Младочеха уопште. Узмемо ли у обзир још и то да се Младочеси не слажу сви са поменутим тријумвиратом, што наиме важи гледе оних посланика Младочеха, који седе у „Ческом клубу" у Бечу — онда свако може себи представити колика је и каква убојна сила, којом Јулије Грегр, Тума и Холечек располажу.

А да у овом погледу не би у никога ни најмања сумња заостала, навешћемо шта „Народни Листи" сами о себи веле у претпоследњем свом броју. Орган Јулија Грегра очитује, да народ чески не стоји нити за редакцијом „Народних Листи" нити за онима (Ј. Грегром, Тумом и Холечеком) који су у Компановој башти у Прагу против Угарске устали; да они, „Народни Листи", не говоре нити у име народа ческог, нити у име већине тог народа, **па шта више нити у име какове странке,** већ једино у име своје редакције, те да се по томе нико не може окривљавати ради њихових „желанија".

Нами Јулије Грегр овом својом изјавом није заиста ништа ново рекао, јер ми смо то све очитовали већ више пута до сада. Но извесним социјалистичко-експасивистичким „политичарима" и „журналистама" у нас помоћиће јамачно овај „радикалан" лек, те ће сада јамачно увидети ко је др. Влад. Ригер и за ким стоји народ чески: за дром В. Ригером или за Ј. Грегром и његовим „Н. Листима".

Ми познајемо околности у Чеха не из разних бечких и пештанских новина и социјалистичких конвентикла, већ из непосредног посматрања, и за то завршујући ове редове не можемо а да не одамо достојну пошту оним „политичарима" и „журналистама" и њиховом „начеоним" пријатељима и покровитељима који су чак здравицом, на свршетку веселог ђачког састанка изговореном хтели ни мање ни више већ баш да оборе и сатру дра Ригера припознатог вођу народа ческог. С тога:

Мир политичкој зрелости њиховој!

Политички преглед.

Сабор троједнички састаће се идућег понедеоника, 17. (29.) тек. месеца. С тим у свези потврђују из Загреба, да ће такозвани „неодвисњаци — на супрот својој изјави од 15. (27.) октобра: да у сабор троједнички неће раније ући, но што се у њему поново појаве искључени „праваши" — већ у другој седници саборској учествовати. Промена ова доводи се у свезу са одлуком неодвисњака", да одуговлачењем дебате о индемнитету продуже саборске седнице до рока, када ће „праваши" опет моћи ступити у саборницу. „Неодвисњаци" правдају овај свој закључак тиме, што — по њиховом мишљењу — рок искључења праваша истиче са првом саборском седницом, која ће се у идући понедеоник држати, те би тако и једни и други могли већ у уторак у сабору учествовати. С друге стране примећују, да овај рачун „неодвисњака" не стоји; јер и ако „праваши" већ од 12. (24.) октобра нису учествовали у саборским расправама, које су после тог дана још 6 дана трајале, ваља на уму имати, да је закључак о искључењу „праваша" донесен не у седници од 12. (24.) октобра, већ 13.

Нити дуњом, нит' неранџом,
Нити смиљем, нит' босиљем,
Веће душом девојачком."

Стидљивост та и таква најлепши је мирис душе девојачке.

Од туд и придева народ од љубави и милости лепорека имена девојкама: „Ој, ти цвето, лепо цвеће! Девојчице, ситна љубичице! Девојчице, ружице, ружо румена! Ој, девојко, плава перунико! Девојчице, наранџице!"

„Ој, девојко, морска трњинице,
Трне моје срце за твојијем!"

Девојка је и мила и драга, која набави ова три биља од милости: „Једно биље, доцно лијегање, друго биље, рано устајање, треће биље, неодговарање."

Што мање зна девојка о свету, тим је у ње и већа врлина.

За чудо женског савршенства држе да је девојка

„Којано је у кавезу расла,
Кажу, расла петнаест година,
Није вид'ла сунца ни месеца,
Нити знаде, на чем' жито расте,
На чем' жито, на чему ли трава;
Нити знаде, шта је мушка глава."

Тако је то у свету, који песма ствара; ал' у обичном, свакидашњем свету прва је дужност свакој Српкињи девојци, да изобрази све своје природне дарове, да се учи и мучи, да вежба памет своју и разум изоштри, да јој тако дух засијне знањем, а срце чистотом и племенитошћу.

Француски на гласу писац Легуве захтева од девојке, да се што већма и озбиљније изобрази и да прибави себи што више знања.

„Знање је", вели, „утеха, а незнање мука. Знање је једна веза више у мужа и жене, а незнање је преграда између њих. Незнање доноси хиљаде недостатака, хиљаде погрешака за жену. За што многа и многа женска глава не зна шта ће од дуга времена? За то, што ништа не зна! За што је друга кићиперка, ћудљива, таштa? За то, што ништа не зна. За што потроши она сву месечну муку и заслугу свога мужа, да набави себи какав накит? За што га упропашћује дуговима, које крије од њега? За што га повлачи вечером и ноћу, уморна, на забаве, које му се не миле? За то, што сама ништа не зна, што у ње није ни једне озбиљне мисли, да јој душу захрани; за то, што је сав умни свет и живот затворен пред њоме... те јој остаје једино свет таштине и нереда!... У име вечности, дужни смо девојци дати видела. Свака женска глава има права на најпотпунији развитак свога ума и свога срца!"

„Знање је сила, знање је моћ!"

Свесна девојка треба дакле да употреби сваку прилику, па да прибере себи потребна знања за живот и свет.

Прибраним знањем нека се не размеће, него нека притаји стечено знање, као драгоцено благо, у души својој, и оданде нека га само онда на свет износи, кад га може употребити, а да тиме не повреди своју женску смерност.

Девојка треба да је разборита, да је погодна, па да уме све трпељиво сносити.

Која тако ради, угодиће и другима и себи, сачуваће и себе и друге од многих јада и неприлика.

Највећи разбор показаће девојка, која сачува ведрину душе своје; али та ведрина не сме потицати из лакоумља, већ из непокварена срца и разборита проматрања живота људскога.

И о том има лепа примера у нашој народној песми.

Мајка рођа махне, које ће њи јој наћи у родбини и својти вереника свога:

„У Ристе је бабо жеравица,
Мила мајка гуја присојкиња;
У Ристе су браћа челебије,
Миле су му секе поносите".

Али њи разборито одговара:

„Ако му је бабо жеравица,
Ја ћу бити студена водица,
Па ћу гасит' ватру жеравицу;
Ако ј' мајка гуја присојкиња,
Ја ћу бити зелена травица,
Нека гуја по травици плаза;
Ако су му браћа челебије,
И мени су челебије драге;
Ако су му секе поносите,
И ја ћу се с њима поносити."

Песма храбра девојку, да буде весела, да безазлено ужива овај свет. Прође ли девовање, „девовање царовање", настаје резигнација, али дивна, управо филозофска, без школе и учитеља, како је собом доноси свет и век (да бог ме, у народу, не у великом, углађеном свету) без тужбе и жалбе, јер није иначе, нити може бити:

„Да играмо, да певамо,
Докле војна не имамо;
А када га узимамо,
Врзи песме на полицу,
А турћије у кутију,
Крпи рубље и кошуље,
Што га врагу већма крпиш,
То сотона већма дере".

А све врлине душе девојачке мало би вредиле без вредноће, јер отуд пониче слобода душе и срца.

„Двије руке до два крила",

„Руке су јој од бисера" —

вели наша народна песма за вредну девојку.

Народ наш много на то држи, за то и цени толико вредноћу:

„Вод' је, води, млади Јово, сретна да ти је!
У ње су ти свака добра, што си жудио:
У ње ти је б'јело лице кано и лијер,
У ње су ти црне очи, драго камење,
У ње су ти б'јеле руке, града ваљају".

„Беље јој је лице него артија,
Црње су јој очи нег' у гаврана,
А хитрије беле руке нег' у терзије".

Зором уранити, касно лећи, своје послове радити: ето ти среће и задовољства, ето ти начина, да сваком омилиш:

„Кладила се вила и девојка:
Вила даје силновито благо,
А девојка са рамена главу,
Која ћ' прије уранит' на воду
И донети воде иза горе
И помести двора бијелога
И оплести дуге плетенице.
Има вила сивога сокола,
А девојка тицу ластавицу;
Ластавица сву ноћ препевала,
Она буди сироту девојку:
„Устај горе, лијепа девојко!
Да те не би вила преварила."
Устаде се лијепа девојка,
Па донесе воде иза горе,
Умила се и помела дворе,
И оплела дуге плетенице.
У то доба пребијела вила,
И девојци добро јутро виче:
„Дај, девојко, русе главе твоје!"
А девојка вили проговара:
„Дај ти, вило, силновито благо,
Ја сам прије воде донијела,
Двор помела, косе очешљала."
Кад је вила чула и видила,
Не даде јој силновито благо,
Но јој даде траве од помаме," —

те је тим омилела сваком, ко је год виде и позваде.

(25.) истог месеца, и да се искључење не рачуна од дана кад је закључак створен, већ тек од идуће седнице. Осим тога је — према тадањој нарочитој изјави саборског председника — седница од 15. (27.) октобра била продужење седнице од 14. (26.) истог месеца, никако пак засебна седница, као што „неодвисњаци“ рачунају, те би по томе „праваши“ били искључени не од једне већ још од четири седнице наступајуће саборске сесије. С обзиром на све речено држи се као извесно, да ће „неодвисњаци“ у сабору провоцирати дебату о овом питању, те се тако могу очекивати веома — „живахне расправе“. Надати се, да ће већина саборска умети доскочити тим „живахним расправама“, како се из њих не би излегли нови заплети, на штету Тројединице и народа, који живе у тој краљевини.

Дневне новости.

(**Прослава имендана Њег. Височ. кнеза Николе црногорског.**) Имен-дан Његовог Височанства кнеза, св. Никола, прослављен је и ове године на Цетињу и кроз целу Црну Гору свечаним начином. Цетиње било је већ у очи тога дана свечано искићено свима знацима радости и одушевљења, којим су се носили његови становници, нарочито пак војничким и народним заставама. Кад се смркло, варош је била осветљена на све стране. Сутра дан служена је служба божја у онд. св. обитељи, на коју је дошао с Реке Његово Величанство кнез Никола. На служби и на благодарењу, које је иза службе држано, чинодејствовао је преч. г. Архимандрит Митрофан са више свештеника, а присуствовали су чланови дипломатског тела, достојанственици и чиновници црногорски с многобројним народом. После службе и благодарења ишло се у кнежевски двор на честитање, а за то време избачен је са „ћипура“ 21 топовски метак. У вече је био свечан обед у двору кнежевском.

(**Знаменити добротвор народа грчког.**) Народ грчки стекао је добротвора, чије се име тек само с хвалом и поштовањем може помињати и у осталих просвећених народа. Пре кратког времена умро је у Ермуполису у Грчкој — у седамдесетој години свога живота банкар Стаматије Пројос, оставив преко 15 милиона франака свога имања. Тестаментом је своје имање овако распоредио: својој жени 900.00 франака; сваком синовцу по 150.000 фр.; месту свог рођења Хијосу 800.000 фр.; болници Ермуполиса 600.000, сиротињи исте вароши 40 000, сваком кумчету — које је он крстио — по 25.000, г-ђи Зигамали 40.000 фр.; сво непокретно своје имање оставио је општини ермуполиској с тим: да од прихода истог имања удомљава сваке године сироте девојке. Покојник је био највећи акционар Грчке Народне Банке, јер је имао преко 500 удеоница. Наше је уверење, да је пок. Стаматије овом задужбином својом много више учинио за обезбеђење развитка и опстанка народног, него да је имањем својим основао какву стипендијску закладу за изучавање сиротих великошколаца, јер оваке закладе служе често на умножење научног пролетаријата, као што би се то примери врло лако могло доказати. Добро би било кад би се на честиту старину Стаматија угледали будући добротвори у нас Срба. Помислимо само, колико би се српских народица годишње могло основати и у свом опстанку обезбедити, кад би имали фонде, који би нам давао средства да из године у годину по неколико вредних српских девојака удомимо за ваљане ратаре и занатлије, који би уз девојку добивеним новцем ударили темељ и свом послу и својој породици а попут овога и народном напретку и обезбеђењу опстанка његовог.

(**К Нидервалдском атентату против цара Вељема.**) Државни суд у Липисци изрекао је пресуду у парници против суделовача у атентату Нидервалдском. По тој пресуди осуђени су главни кривац Рајнсдорф и његови „доглавници“ Рупш и Кихлер — на смрт, евентуално први на 15 а потоња двојица на 12 година тешке тамнице, Бахман и Холцбауер осуђени су сваки на десет година тешке тамнице, а двојица су сасма ослобођени.

Политичке вести.

— **Бан Кун** био је ово дана у Будим-Пешти. Веле, да је узрок овом путовању лежао у оном закључку „неодвисњака“, о ком је реч у „Прегледу“ овога броја.

— „**Драва**“ изводи из познате „Позорове“ вести, о предстојећим променама у влади тројединској и из одговора „Агр. Цајтунга“ на ову вест закључак, да др. Ливије Радивојевић, председник стола седморице у Загребу, неће бити пензионован, но да није искључена могућност, да ће се остале у „Позору“ напоменуте промене може бити делимице остварити. — Vederemo, и ако — слабо верујемо.

— **Влада бечка** уништила је избор трговачке коморе у Брну. — Је ли томе узрок ческа победа?

— Пишући о односима међу Шенјем и Тисом вели Апоњијев „П. Напло“, да се и опозиција у неким питањима слаже с владом. Така питања, вели „Напло“, јесу питање културе и питање народности. — Шта веле на ово наши социјалистичко-експасивистички политичари, који су за време минуле изборне борбе у Вршцу, Белој Цркви и Сомбору дочекивали Апоњија као новог српског месију?

— Јављају, да је руски цар Александер послао писмо папи римском, у ком говори о хиљадугодишњици славенских апостола Ћирила и Метода. — Тачнијих вести о садржини овога писма нема.

— **Руска влада укинула је неколико школа католичких „милосрдних сестара“**, јер се доказало, да су „милосрдне сестре децу злостављале и наговарале да пређу у римску веру. — Па се Рим још тужи на Русију!

— У инглеској штампи учестали су веома гласови против ширења немачке власти у прекоатландским пределима.

— Приликом пријема о минулим католичким празницима, тужио се папа римски на несносни положај његов у Риму.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

„Матица Српска.“

V. састанак књижевног одељења
8. (20.) децембра 1884.
(Наставак)

Председник др. Ђорђе Натошевић предлаже, да у библиотеку за народ улази: 1. Од знања економских: о дизању и држању стоке, и у опште и засебно, о дизању и држању коња, краве, овце, козе, живине, пчеле, свилен-бубе, па и рибе; и о дизању и држању врта, воћњака, винограда, њива, ливада, па и шуме; о најбољим ратилима и другим домаћим справама; о дизању и држању куће и покућства, осветљењу, грејању, пожару и осигурању; о држању газдалука, особито мањих, и о дизању опште корисних завода и задруга;

2. Од знања здравствених: о одрањивању мале деце, о сачувању здравља деце у школи, као и о сачувању здравља одраслијих и старијих, у ратара, занатлија, трговаца и других, и то по назорима не само државних него и других медичких и хигијенских школа; о владању и помоћи у прекој невољи и опасности живота; о владању у редњама и поморима; о дворењу болесника и најпростијем помагању њиховом онде, где нема лекара, као и о лечењу дијетом, ваздухом, водом, воћем, млеком, купањем, трењем, гимнастиком, и т. д.

3.) од знања педагошких: о васпитању и учењу деце, домаћем и школском, у основној школи и после ове; о васпитању женскиња и задаћи и дужностима жене, као жене, матере и домаћице; о дужностима доброга мужа, оца и домаћина, доброга момка и девојке, доброга господара и госпође, доброг слуге и слушкиње, доброг занатлије и трговца, доброг општинара и грађанина, доброг старешине породичног и општинског, и доброг свештеника, учитеља, учитељице, научењака, лекара, чиновника, и т. д., и свуда да се изнесу узор-примери и идеали.

Књижице не требају да буду веће од 2—3 штампана табака и да се штампани табак награђује од 3 до 5 дуката.

Књижице те да се штампају у више хиљада примерака и да се поклањају свима члановима матичиним и свакој нашој општини под условом, да се имају читати и у школи и на селима, и да се дају и као премије школској деци.

Предлагач предлаже и списак књига, које би се могле превести или прерадити за ту библиотеку, и од којих би он вољан био многе „Матици“ па употребу уступити, а друге би могла „Матица“ сама набавити и књижевницима ради израде поделити.

Осим тога ваљало би покренути издавање календара за народ, и тај календар да буде највећи и најјефтинији, а тако исто и издавање листа, свако по месеца или сваког месеца по један табак, па да се шиље бесплатно свима члановима и општинама.

Још би ваљало да „Матица“ шиље по народу предаваче, па да народ из живих уста чује, шта му знати ваља.

Најпосле добро би било, да се издају награде учитељима и свештеницима, који би умели завести задруге и касине ратарске. И кад би се пронашли добротвори, који би основали фондове за таке награде, тим пре дошли бисмо до тога, да парохијски домови и сесије и учитељски вртови буду оно, што требају да су: прави узори малих газдалука и најбоље школе народне.

Свих тих 5 предлога издају се пододбору, да их у претрес узме и свој предлог о њима поднесе ванредној седници књижевног одељења, која се ради тога заказује за 12. (24.) јануар 1885. у 3 сахата после по дне.

У тај пододбор бирају се: Председник др. Ђорђе Натошевић, и чланови др. Ђорђе Дера, Ђорђе Рајковић и секретар А. Хаџић.

Јован Бошковић из Београда подноси своје мишљење о делу дра Стевана Павловића под насловом: „Мала поетика“.

Оцењивач налазећи, да то дело заслужује да се награди, припомиње ово:

1. Дело је написано заиста популарно, народски, за народ.

2. Језик није само разумљив, него је и чист, правилан, па и леп. Неколике пометње и омашке пишчеве дају се лако исправити.

3. Писац је наменио књигу „школи и народу.“ То се двоје обично не слаже, али је писац и ту погодио средину.

4. Врлива је ове књиге и то, што има „међашко камење“ из књижевности свих културних, а особито сродних словенских народа. Само српска и хрватска књижевност ваља да је, и ако не са свим испрпена, а оно потпунија.

5. Ваља споменути, да је не само грчки, него по новијим истраживањима и латински језик — поред квантитета — имао и акценте. Српску дужину и краткоћу слогова, у спису, треба још једном подврћи ревизији.

6. Ваља мало утврдити и терминологију.

7. О распореду дела и одредбама не може оцењивач говорити, пошто од некога времена не прати савремену општу књижевност на томе пољу.

По целој оцени излази, да је језгра дела изврсна, а да се омашке, кривине и празнине могу лако исправити и допунити.

Члан А. Сандић, као други оцењивач, слаже се са оценом Јована Бошковића, али додаје у главноме ове примедбе:

Први део о естетици предугачак је; с тога препоручује писцу, да га сведе на краће.

Други и главни део, о науци о стиху и стихотворству и целокупном песништву по врстама, да преради и попуни по сличним књижевним работама у данашњих напредних народа, и то по суду оцењивачевом овако:

1. Да изради науку о старинском класичком стиху и стихотворству и облицима песништва, потврђујући законе и правила у томе примерима стихова наших песника, који су песмотворе своје састављали по угледу на старинске класичке песнике.

2. Да изради науку о стиху и облицима песничким у нашим народним умотворинама, потврђујући законе и правила примерима отуд.

3. Да изведе на основу томе науку и развој стиха, стихотворства и облика песничких наше потоње уметничке периоде од Бранка Радичевића до данас, потврђујући све што затреба примерима из песмотвора овога кола песника у нас.

Трећу грану дела овог „Додатак из књижевности о врстама песништва“ треба писац да попуни, нарочито да се обазре у томе на наше оригиналне и претежније словенске песничке умотворине.

По свему томе, како је ова мала поетика написана лепо и разговетно, красним језиком народним као што мало ко у нас уме да пише; како је дело овако у нас прека потреба школи и народу, а изреком млађем нараштају нашем; и како се побројане примедбе лако могу попунити, те књига ова бити сваком, ко усхте, од големе користи: оцењивач препоручије, да се прими „Мала поетика“ дра Стевана Павловића и да се одари даром у новцу, и да се тако одликује писац тога дела пред светом књижевним одликовањем.

На основу ових оцена прима се споменуто дело дра Стевана Павловића за награду, која ће се писцу касније одредити, кад своје дело поправи и дотера према напоменама и примедбама, које су оцењивачи учинили.

(Свршиће се.)

И Српкиња девојци исто је тако много стало до вредноће, те се пашти и гледа, да тим угоди дому, у који ће, и својти, с којом ће век да векује:

„Лепо ти је под ноћ погледати,
Где девојка седи код девера,
Испод венца младожењу гледи!
Њој говори млади младожења:
„Што ме гледаш, драга душо моја?“
„Ја те гледам, суђен господару,
Какав ћеш ми сада наук дати,
Како ћу ти мајци уговети?“
„Лако ћеш ми мајци уговети:
Доцне легни, а рано устани,
Двор помети и воде донеси,
И очешљај своју русу косу.
Кад те кара, не одговарај јој.“

Српкиња девојка, која није вредна, која је немарна у кућним пословима, лако се не удаје, чим свет дозна за те махне њене, а умешној и вредној девојци долазе све по избор просиоци:

„Мајка Мару рано буди:
„Устан', Маро, јутром рано,
Те помети зором дворе
И донеси ладне воде,
И погледај редом столе,
И у столе златне чаше,
И у чаше рујно вино,
Сад ће доћи просиоци.“
Ал' то Мара и не хаје!
Скочила је млада Ана,
Хитро мајку послушала.
У то доба просиоци.
Изведоше злато-Мару.
Ал' говоре просиоци:
„Имате л' још девојака?“
Изведоше злато-Ану.
Злато-Ану испросише,
Испросише, одведоше.
Оста Мара гледајући,
Седе косе уплећући.“

За то девојка нек не буде лења, већ нек се прихваћа сваког посла у кући, а не, тек онако к'о од шале, да се лаћа сад овога сад онога, а ни једно не свршује.

„Где се лењост зачне,
Ту буја незнање,
А за тим срамота,
А најзад кајање.“

Нек девојка подели послове на дане, јер зато се много спрема и оклева, посла не обави, већ ће га одгађати од данас до сутра по оној народној песми:

„Суботица светица,
Недељица сестрица,
Понедељак добар дан,
А уторак варов дан,
У сриједу не врцам,
Да ми жица не пуца,
Четвртак ми рођен дан,
У петак би попрела,
Ал' ми не да попина.“

Љубичица, тај нежни, љупки, први цветак с пролећа, прикрива се скромно и смерно у закутку, ил' у травици, али је на далеко одаје леп и угодан мирис. И Српкиња девојка весела треба да ради своје домаће послове, а ведрина њене скромне и веселе душе прећи ће и преко домаћег прага, и сваком ће омилети.

Посао не да човеку, да иде за којекаквим сањаријама, чува га да не малакше, чини, да му се испуне најплеменитије жеље, и да речемо: врени и душу и тело.

Није срамота радити, већ је срамота зло радити — давгубити.

И не помаже рад, где није реда, и бадава рад, где се не штеди.

Без реда свага се троши узалуд, без штедње заман сва мука и напор.

Поштеним радом ваља да течемо, а што смо тако стекли, ваља још мудрије трошити и штедети.

Српкињи девојци треба у том да је на уму она наша народна песма:

„Златни кове и сребрни лијепо ти сјаш!
Првијенче, мудра главо, да много ти знаш!
На теби су златна пуца и свилени пас;
Виша ваља мудра глава и твој поштен глас,
Нет' на теби златна пуца и свилени пас.“

Још у родитељској кући нека се навикне девојка постојанству и самосталности, али нека не мисли, да је постојанство и јогунство једно те исто, нека не мисли, да мора имати своју вољицу и своју главицу, не питајући ни за који разлог.

Српкиња девојка ваља да је простодушна, да се не претвара, да је стална, да воли истину, да се не поводи за злим примерима и да пази на свој добар глас, који више вреди него златан пас.

Нека чини што је добро и праведно, лепо и истинито.

Невиност и нежност срца у ње нека се огледа у њеним осећајима, мислима, речима и делима.

Мудрост и вредноћа, чисто, искрено, благо, милостиво и племенито срце највеће је благо у девојке и највећи јој повос, јер у таквом је срцу извор сваној врлини и срећи.

О таквој девојци вели песма:

„Из лица јој сунце сјаје,
А из грла месечина,
Из недара зора сјајна.“

„Сунцем главу повезала,
Месецем се опасала,
А звездама накитила.“

„Лице јој је јарко сунце.“

Тим и таквим светлим украсима кити наш народ девојку тек овда, кад види, да је прибавила себи све мало час споменуте лепе врлине душе девојачке.

Те ће врлине учинити, па ће Српкиња девојка бити задовољна с оним, што постићи може.

Ко је задовољан, тај је јак и у свакој борби, а јачива га чини срчаним, срчаност га води победи, а победа пуни му груди радошћу, радост је пак задовољство, право благо за цео живот наш.

Срећан је, ко је задовољан!

А лако је бити задовољан, кад су нам жеље смерне!

Узвишени је задатак свакој Српкињи девојци, да врши сваку своју дужност.

Српкиња, која се жртвује за своју дужност, живи под небом, које је увек ведро, живи у благој тишини, а то даје сваком делу у животу право узвишено достојанство.

Девојка, која се увек покорава својој дужности, више је него девојка: она је неко узорито суштаство, најлепши и најузвишенији створ у природи.

Кад сви људи почну вршити своје свете дужности, моћи ће и човечанство доћи до свога савршенства!

Свака Српкиња девојка, која је своме добру рада, ваља, по дужности својој, сама често да завири у душу и у срце своје, да их испита и послуша тајне гласе и мудре опомене, које отуд поничу.

За то испитивање душе и срца нек изабере најсвечаније тренутке живота свога. Нек сама себе запита, колико је одговорила задатку свом девојачком, како је употребила своје способности, и шта је привредила самој себи и другима? Је ли испунила своје дужности према себи, према родитељима, браћи, роду, пријатељима и осталом свету, и да ли је учинила толико добра, колико је могла учинити у својим приликама? У свему и свачем да разбере, је л' владањем својим заслужила љубав и поштовање у честитих људи?

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
КОД СВЕТОГ САВЕ.

НАЈНОВИЈЕ ИЗДАЊЕ

једног од најзанимљивијих романа

МИЛОВАНА ВИДАКОВИЋА

ВЕСЕЛИ ДВОРИ ИВЕ ЗАГОРИЦЕ

(прерађени језиком данашњим)

наштампани су и могу се добити у свакој српској књижари. — Књига је у обичном квартформату **15 табака дебела**, а цена јој је **80 новч.**

Ко је рад повабавити се и занети се за часак и два у тој забави у лепша српска времена — за доба моћи и снаге српске државе — препоручујемо му својски овај **дивни роман** или управо приповетку: „Весели двори Иве Загорице."

Милован Видаковић је подигао **два** читаштаја српска и осветио **да српски осећају и да се Српством поносе** — нарочито лепи српски женски свет.

Његови забавни романи јесу и остаће свагда **најмилије књиге за читање Србину и Српкињи** а особито овако, као што је у овом нашем издању, прерађено језиком данашњим српским а прештампано правописом Вуковим.

Уједно нека је на знање

да у штампу улази и највећи и најзанимљивији роман истога писца

ЉУБОМИР У ЕЛИСЕУМУ.

Опширан оглас до који дан.

Нови Сад, о светом Николи 1884.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

Од истога писца изашла су и ова дела:

Касија царица	80 н.	Силоан и Милена	70 н.
Велимир и Босиљка	1 ф.	Усамљени јуноша	65 н.

Ко у групи од ових горе наведених књига купи:

добија на фор. 2.—	или фор. 3.—	20 процената
„ „ „ 4.—		25 „
„ „ „ 6.—		30 „
„ „ „ 8.—		33⅓ „
„ „ „ 10.—		40 „

толико дакле процената приде у књигама нашег издања.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ

препоручује ова своја најновија издања

ЗА ДАРОВЕ ПРИЛИКОМ ПРАЗНИКА.

ТРКА ЗЕЦА С ЈЕЖОМ.
Велика књига с дивно бојадисаним сликама, каквих до сада у Срба још било није.
Цена 60 новч

АРИЈА И МЕСАЛИНА.
Жалосна игра у пет чинова.
Написао **А. Вилбрант.**
Превео **Јован Грчић.**
Цена 60 нов.

ПРОВОДАЦИЈЕ.
Шаљива игра у 5 чинова
написао **Милан Савић.**
Ово је дело наградила „Матица Српска."
Цена 60 новч.

ЛИТУРГИЈА
за два гласа.
Приредио **Мита Топаловић**
ликовођа панч. пев. друштва.
Цена 50 нов.

КНЕЗ МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ I.
За српску омладину написао
П. Деспотовић.
Са сликом.
Цена 40 новч.

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ ИЗ БОСНЕ
(женске)
по казивању своје жене прибележио
С. Н. Давидовић.
Цена 50 нов.

СРПСКИ СЕКРЕТАР
или
упутство како се води кореспонденција и пишу јавни списи.
Саставио Корнел Јовановић.
Друго поправљено издање.
Цена ф 1.— тврдо везано 1.30

ЈУНАК НАШЕГ ДОБА.
Од **М. Лермонтова**
превео с руског
Ђорђе Поповић.
Ново издање.
Цена 32 новч.

ГЕТЕЈЕВ ЕГМОНТ.
Жалостива игра у 5 раздела.
Превео
Александар Сандић.
Цена 32 нов

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.
V. коло од 97—120 свеске излазиће сваких 14 дана редовно по једна свеска. Цена претплатна ф. 3.50.
До сада изашло: I. коло (св. 1—24), II. коло (св. 25—48), III. коло (св. 49—72), IV. коло (св. 73—96), може се свако по фор. 3.50 добити.
Прва три кола у 14 фина повеза стају фор. 16·—

ВЕЛИКИ СРПСКИ КУВАР
с обзиром на нове мере за српске домаћице и оне, које то желе бити, као и за све гостионичаре.
Саставила **Хр. Л.**
Друго умножено издање.
Цена ф. 1.— тврдо везано 1.30.

МОЛИТВЕНИК
на потребу правосл. Српкиња.
Превео **Ј. Вукадиновић** прота.
Треће издање
Елегантно везан
у кадифи са среб. крстом 6.—
у кад. финој са ср. оквиром 10.—
у слоновој кости правој 14.

ДЕСНА РУКА
сваком газди и газдарици.
Помоћна књига која учи многом чему што се досад није знало.
Покућарство, живина, сточарство, вртарство, подрумарство и лекови.
Цена 60 нов.

ПАНЧЕВАЦ
КАЛЕНДАР ЗА НАРОД
за 1885.
Са више слика.
Цена 30 нов.
Препродавнима за 20 нов.

ПЕСНИКОВ РОМАН
у писмима написао
Михаило Витковић.
Превод с мађарског.
Цена 32 нов.

РОБИНСОН КРУСЕ од Данила Феа
ДРУГО ИЗДАЊЕ.
Са 100 слика.
у веома елегантном повезу по ф. 1.20.

НАЈБОЉЕ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ

СРЕЋКЕ!

8 извлачења годишње!

Сваког другог месеца по једно или два извлачења са главним згодитком од ф. 50.000, 25.000, 10.000 5000 итд.

Идуће извлачење љубљанских и ауст. црвеног крста срећака већ 2. јануара 1885. по р. к.

Главни згодитак ф. 50.000 и 25.000

Поводом знатног и непрестаног потраживања односних писмена (Bezugscheine), које сам ја комбиновао и издао побуђен сам да ради увећања наде у добит умножим до сада изложене групе љубљанских срећака, које су јако омиљене са свог новоуђног плана за изигравање.

Група А.
1 љубљанска срећка
1 аустр. срећка црвен. крста
1 угарска „ „ „
} у 27 месечним ратама по 2 фор.

Група Б.
1 љубљанска срећка
2 аустр. срећке црвен. крста
2 угарске „ „ „
} у 27 месечним ратама по 3 фор.

Група В.
2 љубљанске срећке
2 аустр. срећке црвен. крста
2 угарске „ „ „
} у 27 месечним ратама по 4 фор.

Група А. I. која се јако тражи.
2 аустр. срећке црвен. крста
2 угарс. „ „ „
} у 25 месечним ратама по 2 фор.

Ова незнатна цена трајаће, док још ово мало срећака, које сам за ту циљ купио, имам, те с тога молим, да се што брже поручује, а ми ћемо наруџбине тачно извршити. Макар што је курс црвен. крста срећака од последњег извлачења јако скочио, ја ипак нисам цену Bezugschein-ова подигао.

Када се положи прва рата добија купац Bezugschein спровођен серијом и бројем срећака и по закону штемплован и тиме осигурава себи **на мах** право игре на свима главним и споредним згодитцима. Наруџбине (најбоље путем пошт. упутнице, а по захтеву и по првој рати у наточ) биће уважене, док још траје срећака. Проспекте и листе извлачења шаљем бадава и франко.

Wiener Wechsler- u. Lombard-Geschäft
A. Gutfeld, vormals Leutholtz & Comp.,
Постоји од 1870.
Wien, Stadt, Wipplingerstrasse 27.

Лозови на које издајемо Bezugschein-е могу се у свако доба по наредбама законским код нас увидети.

Тражимо солидне заступнике за Аустро-Угарску.
3—8

СТРАЖИЛОВО

лист за забаву, науку и уметност.

Од нове године 1885. почеће излазити у Новом Саду нов лист, посвећен забави, науци и уметности. Воља на, да по снази својој послужи роду свом, што боље уме и може, уверена, да ће тиме подмирити преку потребу на том пољу у нашем народу, искупила се дружина са смером озбиљним, да покрене „Стражилово". „Стражилово" ће давати здраве забаве, прикупљене то из живота нашег народа, то пресађивање из стране, нарочито из књижевности народа славенских, доносиће у лепом српском слогу јасно написане и прикладне чланке из науке, до које је образовани свет дошао, а неговаће и уметност те тиме зацело допринети васпитању народном и подстицати народ, да живи лепшим, питомијим животом. У издавачкој се дружини нашле снаге, које су већ с успехом решавале задатак, што је „Стражилово" себи истакло, и до имена дошле у српској књижевности.

Лист ће излазити сваког четвртка од новог лета 1885. на читавом табаку а стајаће годишње 5 ф. а. вр. за Србију и Црну Гору 14 динара.

Јављајући ово српском свету и обећавајући, да ћемо гледати, да садржај листу буде што лепши, разноврснији и од што веће користи по народ, како ће се што боље моћи одговорити и потребама наше књижевности и захтевима читалачког света, позивамо исти, на претплату овога листа и умољавамо, да се својски одазове овом књижевном подузећу.

Претплата нека се шаље администрацији „Стражилова" у Нови Сад.

У Новом Саду 12. (24.) Децембра 1884.

Јован Грчић,
уредник „Стражилова".

ЗА ЗУБОБОЛИНЕ
МЕДЕЦИНЕ И ХИРУРГИЈЕ
ДР. ЕД. ЛЕВИНГЕР
ЗУБНИ ЛЕЧНИК У НОВОМ САДУ

од више година овде настањен препоручује се као и дојако поштованој публици, који пате од зубобоље, прављењем и намештањем уметничких зуба појединце или свих заједно исто тако препоручује се сваком, ко затреба, најбоље опробаним и признатим америчким силопом зуба ваздушнога притиска; а напослетку чишћењем зуба и засипањем (пломбом) златом или сребром, обичном и американском најпоузданије и најтрајније.

Извршује зубне операције, — вади покварене зубе и шкрботине — без вреда и бола, помоћу пријатног газа опојног.

Прима зубоболне рад лечења од 11—12 сати пре подне и од 2—5 сати после подне у свом стану у Новом Саду на главној пијаци у кући Стефановића, преко пута гостионику „код царице Јелисавете."

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско звање у Бочару овим се отвара стечај. Плата је учитељска у готовом новцу 380 фор. а. вр., у виме перовођства 20 фор., слободан стан са 2 собе, шпајзом, шталом и баштом, и ван села парче ораће земље од ¾ ланца. Од сваког погреба где позван буде 1 ф.

Учитељева је дужност свакидашња настава у школи, у св. цркви појати и децу у појању црквеном обучавати.

Проситељи, који су учитељску школу у Сомбору свршили и мађарском језику вични, имају првенство.

Рок је 4 недеље од првог уврштења овога стечаја.

Молбенице се имају управити на председника црквено-школског одбора.

У Бочару 9. декембра 1884.

Арсен Маркушев,
председник.

2—2

НАЈБОЉИ
ПАПИР ЗА ЦИГАРЕТЕ
ЈЕ ПРАВИ
LE HOUBLON
ФРАНЦУСКИ ФАБРИКАТ
од **COWLEY & HENRY** у Паризу.
Ваља се чувати од подражавања!

Само је онда овај папир за цигарете прави, ако је на сваком листу отисак **Le Houblon** и ако сваки картон има марку штитницу и сигнатуру.

LE HOUBLON — 500 FEUILLES FORMAT CAWLEY HENRY — FRANÇAIS FABRIQUE PARIS — Cowley & Henry Propte du Brevet SEULS FABRICANTS 17 Rue Béranger à PARIS — Fac-Simile de l'Etiquette

15—36

Велика партија остатака од чоје
(3—4 мет.) у свима бојама за подпуно одело за господу шаље у наточ: 1 остатак по ф. 5.— 38—52
L. Storch in Brünn (Mähren.)
Остатци који нису по вољи примају се радо натраг.

РАСПРОДАЈА ШИВАЋИХ МАШИНА
СВИЈУ ВРСТА, ИЗВОРНЕ HOWE, SINGER, WHEELER & WILSON
од фор. **40.**— до фор. **50.**—
У РАТАМА, САМО КОД
АДОЛФА ФРАНКЛА
НОВИ САД, ГЛАВНА УЛИЦА 42.
КОД ЕНГЛЕЗА. 16—16

ПРЕСТАЈЕ ЗУБОБОЉА!
кад се употреби
зубни еликсир
Dom Maguelonne-а, приора RR. PP. бенедиктске опатије у Soulac-у (Gironde). Награђен с две медаље, с највишом наградом Bruxelles 1880. Изнашао га 1873 приор Pierre Boussard. У флаконима по: 1, 2 и 4 фор. у прашку 75 нов. и 1 фор. Паста 1 фор.
Основано је 1807.
Мириси. Велики асортисман најпознатијих енглеских и француских мириса.
Poudre fleur de riz de Lahore најбоља пудер са најфинијим мирисом. Главна агентура: Seguin 2. Huguerie-Gasse, Bordeax, а тако исто и у свима већим парфимеријама.
Депо у Н. Саду код гг. браће М. Поповића 34. главна улица, „код црвене руже". 32—52

НОВА КЊИГА.

ПИСМА

ЗА

ЉУБАВНИКЕ

у сваковрсном облику и при разним приликама.

Немачки од

ГУСТАВА БАРТЕНШТАЈНА.

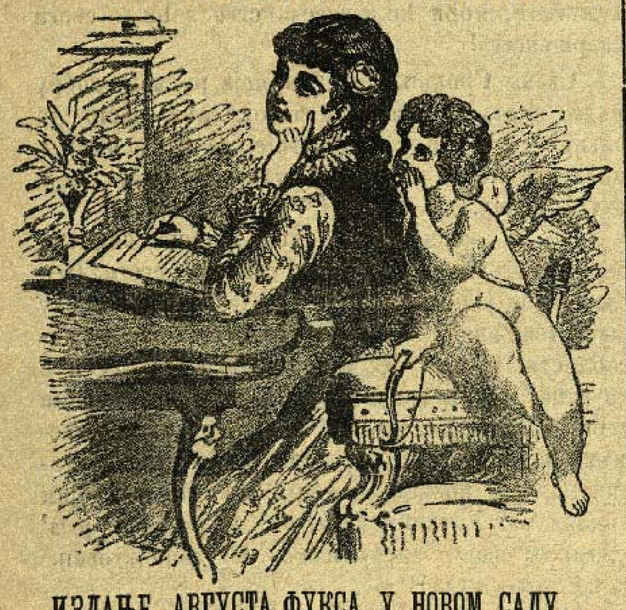

ИЗДАЊЕ АВГУСТА ФУКСА У НОВОМ САДУ.
Може се добити у књижари Браће М. Поповића и у свима српским књижарама.
ЦЕНА ЈЕ 60 НОВЧИЋА.

МАЛА ДОБИТ! ВЕЛИКИ ОБРТ!

Због сувишно силног складишта у мојој

творници робе од кина сребра

продајем дивне творине од кина сребра по невероватно јефтину цену. Ценовници се шаљу по захтеву франко.

Обаљене цене:

		пређе	сада
6 ком.	кашика за кафу	ф. 2·50 ф.	1·80
6 „	„ за јело	„ 5·50 „	3·—
6 „	ножева	„ 5·50 „	3·—
6 „	виљушака	„ 5.50 „	3·—
6 „	ножева за дезер	„ 5·— „	2·75
6 „	виљушака за дезер	„ 5·— „	2.75
6 „	рашаља за ножеве	„ 4·— „	2·75
1	кашика за сипање чорбе	„ 4·— „	2·50
1	„ „ „ млека	„ 2·50 „	1·50
1	шећерница	„ 15·— „	10·—
1	доза за масло	„ 5·— „	3·—
1	пар светњака од 23 ц.	„ 8·— „	4·50
1	ком. ситаице за теј	„ 2.— „	1.20
1	дуваљара	„ —·— „	2·50

Даље: дивни послужавници, ибрици за кафу и теј, ауфсеци, жирандови, пехарчићи за ситан шећер сервис за јаја, чашице за чачкалице, гарнитире за сирће и зејтин и још мног. др. ствари по исто тако невероватну јефтину цену.

Све то од најфинијег кина сребра и не може се ни разликовати од правог сребра с тога нека га нико не помеша са британија сребром, које није ништа друго доли блех цинкован.

Врло згодно за божићње и новогодишње поклоне!

6 ком. кашика за јело
6 „ ножева
6 „ виљушака
6 кашика за кафу
} Свих 24 комада у елегантној кутији, пре 20 ф. а сада само фор 11·20.

Наруџбине у наточ отправљаћемо савесно и брзо.

E Preis, Wien, Rothenthurmstrasse 21.
6—6

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Част нам је п. т. публици како у месту тако и на страни до знања ставити да смо се са

НОВИМ АМЕРИКАНСКИМ БРЗОТИСКОМ

снабдели, те смо сад у стању све доленаведене тискарије по врло јефтиној цени, о чему се сваки уверити може, брзо и тачно обавити.

1000 ком.	куверата 4°	са фирмом	ф. 2.—
500 ком.	куверата 4°	са фирмом	ф. 1.20
1000 ком.	писама 4°	са фирмом	ф. 7.—
500 ком.	писама 4°	са фирмом	ф. 4.—
1000 ком.	писама 4°	са фирмом на 1 и трећој страни	ф. 8.—
500 ком.	писама 4°	са фирмом на 1 и трећој страни	ф. 4.50
1000 ком.	писама 8°	са фирмом	ф. 4.50
1000 ком.	рачуна 8°	са фирмом	ф. 3.50
500 ком.	рачуна 8°	са фирмом	ф. 2.—
1000 ком.	рачуна 4°	са фирмом	ф. 6.—
500 ком.	рачуна 4°	са фирмом	ф. 3.50
100 ком.	визит-карата	од 50 нов. до	ф. 2.—

Осим горенаведених предмета, који се највише употребљавају, препоручујемо се и за лепу и солидну израду сваковрсних тискарија за политичне и црквено-школске општине, трговачке заводе и поједине задруге, које све тачно и брзо а уз умерену цену извршујемо.

Особито упозорујемо сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Györi" штампане и то у формату 47—59 сантим.

ЦЕНА ЈЕ ТАБАКУ 5 НОВЧ.

Наручбине са више од 20 табака рачунамо табак по 4 новч.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.